

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om "Förebyggande av terrorism och radikaliserings med ökat våld"

(2008/C 211/17)

I ett brev från Europeiska kommissionens vice ordförande Margot Wallström av den 17 december 2007 uppmanade kommissionen i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget Europeiska ekonomiska och sociala kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande om

"Förebyggande av terrorism och radikaliserings med ökat våld".

Facksektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som svarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 2 april 2008. Föredragande var **Daniel Retureau** med **Miguel Ángel Cabra de Luna** som medföredragande.

Vid sin 444:e plenarsession den 22–23 april 2008 (sammanträdet den 22 april 2008) antog Europeiska ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 147 röster för, 1 röst emot och 5 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1 Kommissionen har bett kommittén att utarbeta ett förberedande yttrande om förebyggande av terrorism, och framför allt om strategier för att förhindra en "radikaliserings med ökat våld". Avsikten är att kommissionen ska anta ett meddelande om detta i juli 2008. Det främsta syftet med det meddelandet är att identifiera god praxis i fråga om politik, åtgärder och initiativ för att motverka en radikaliserings med ökat våld. I nuläget räknar man med att ta upp sådana frågor som radikaliserings med ökat våld i fångelser och andra utsatta platser där rekrytering kan ske, retoriken och ideologin hos våldsamma radikala element och frågan om hur det civila samhället kan involveras och stärkas.

1.2 Efter det kalla kriget – och mot bakgrund av den ekonomiska globaliseringen – har styrkeförhållandena i världen förändrats på ett genomgripande sätt. Detta har fått återverkningar på internationella organisationer, bl.a. FN, som har bevitnat uppkomsten av (och erkänt) en rad nya suveräna stater, dvs. länder som också har bekänt sig till den internationella folkrätten.

1.3 I vissa av dessa nya länder har konflikter uppstått; delar av deras territorium ockuperas fortfarande av väpnade rörelser, och kränkningar av de mänskliga rättigheterna är ofta förekommande.

1.4 Dessa ockuperade områden utanför statlig kontroll – eller under bristfällig kontroll – utgör en fristad för ledarna för de viktigaste terroristgrupperna, som tenderar att installera sina baser där rättsstaten och de grundläggande friheterna inte längre existerar.

1.5 Klassisk krigföring har visat sig tämligen ineffektiv mot ett diffust hot som kan anta många olika former och strukturer, och som på basis av fundamentalistiska principer och en anti-demokratisk ideologi förmår manipulera informella organisationer och grupper beredda att använda politiskt våld.

1.6 Avsaknaden av en fredlig lösning på Palestinafrågan och andra väpnade konflikter är en annan politisk faktor som ger näring åt extremistiska idéer och internationell terrorism. Men det bör samtidigt noteras att det stora flertalet terroristdåd begås inom ramen för interna konflikter.

1.7 Helt klart har man gjort otillräckliga insatser för att studera sådana motivationsfaktorer och rekryteringsmetoder som – i likhet med vad som skedde den 11 september 2001 – kan få högre tjänstemän, ingenjörer och intellektuella att planera och genomföra samordnade självmordsattentat vars omfattning vittnar om en hög grad av såväl beslutsamhet som intelligens samt om kapacitet att infiltrera de demokratiska samhällena. För att man ska kunna utforma en anpassad motstrategi på samma nivå krävs det geopolitiska analyser samt att man utnyttjar samtliga underrättelsekanaler och möjligheter till informationsutbyte, men det krävs också att man på djupast tänkbara plan förstår de ideologiska och psykologiska drivkrafter som spelar in.

1.8 I en situation där kommunikationsmöjligheterna och globaliseringen har skapat en mer "global" värld, och där det i många fall inte går att finna lösningar enbart på nationell nivå, har nationalstaternas kris åtföljts av en kris inom internationell rätt, som inte förmår erbjuda några avskräckande kontrollredskap – och i än mindre utsträckning adekvata rättsmedel för ingripanden. Det är bara FN:s säkerhetsråd som har tillräckliga befogenheter, men dessa försvagas av den vetorätt som fem länder förfogar över.

1.9 Lika fullt skulle ett konsekvent och "reoverat" multilateralt system i gynnsamma fall kunna ta itu med globala, ekonomiska, klimatrelaterade och sociala problem. Den internationella terrorismen kan bekämpas mest effektivt inom en multinationell ram som borgar för samordning och samarbete mellan regeringarna och internationella organ (t.ex. Interpol), under medverkan av frivilligorganisationer som håller ett vakande öka på demokrati och försvar av procedurella rättigheter och medborgerliga fri- och rättigheter.

2. EU:s ansvarsområden – pågående och planerade insatser

2.1 En effektiv bekämpning av terrorismen på EU-nivå förutsätter att medlemsstaterna antar en gemensam definition av terroristbrott och gör sina straffrättsliga bestämmelser mer enhetliga även med avseende på åtalsgrunder och sanktioner. Denna procedur, liksom antagandet av en europeisk arresteringsorder inleddes tidigt, och rådet har med tiden antagit ett antal rambeslut i den riktningen, i synnerhet sedan 1990-talet.

2.2 Alltsedan de dödliga attentaten i USA den 11 september 2001 har nödvändiga samordningsåtgärder vidtagits såväl på internationell nivå som på europeisk nivå och inom EU – av exempelvis FN:s säkerhetsråd i samarbete med Interpol och av Nato i fråga om militära operationer, av Europarådet i form av en europeisk konvention mot terrorism, av OSSE samt slutligen av EU och Europol. Man har byggt upp ett samarbete med USA, Maghreblanderna och Afrikanska unionen parallellt med tillfälliga stödinsatser till vissa länder i militärt, polisiärt och finansiellt hänseende.

2.3 Man har också nått fram till ett samförstånd inom EU-institutionerna och i medlemsstaterna bland beslutsfattarna och majoriteten av medborgarna om definitionen av terrorism samt om de former av laglig och olaglig verksamhet som faller utanför denna definition. I själva verket måste man noga ringa in hotbilden och dess utveckling, för att undvika alltför utspridda insatser och onödiga inskränkningar i individuella och kollektiva fri- och rättigheter.

2.4 Samtidigt kan man konstatera en tendens i framför allt vissa länder i Afrika och Mellanöstern med auktoritära regeringar att bekämpa varje form av politisk opposition under förväntning att det rör sig om en kamp mot terrorismen. Denna tendens borde oroa unionen och dess medlemsstater, som har ekonomiska och politiska relationer samt ett militärt samarbete med de styrande i dessa länder – och som borde använda sitt inflytande för att begränsa den formen av missbruk.

2.5 Det svåraste problemet på det internationella planet tycks vara att utforma ett välavvägt svar på de hot som ständigt svävar över hela världen från diverse terroriströrelser och som riktas mot ambassader eller diverse "mål", framför allt civilbefolkningen. Av geografiska skäl är Europa fortfarande det område som är mest utsatt för terroristhot.

2.6 Terroristverksamhet syftar till att skapa ett klimat som präglas av fruktan och osäkerhet och till att undergräva de demokratiska institutionerna. Det gäller därför att undvika fällan att i säkerhetens namn införa oberättigade inskränkningar i mänskliga rättigheter och medborgerliga friheter. De mest hotutsatta länderna har på senare år upplevt extrema situationer av större eller mindre intensitet, och vissa åtgärder kan överskrida gränsen för vad som är nödvändigt och hanterbart. Exempel på detta är ett överflöd av detaljer i personuppgifter om transatlantiska passagerare samt att uppgifterna sparas alltför länge.

2.7 Övervakning av nätverken, generell videoövervakning på offentliga platser och på privata platser som är tillgängliga för allmänheten, gränskontrollpolicy, hantering av demonstrationer samt noggrann visitering på flygplatserna kan om det går till överdrift inkräkta på privatlivet, på rörelsefriheten och på de medborgerliga friheterna i allmänhet. Detta kan inverka negativt på allmänhetens stöd för politiska åtgärder för bekämpning av terrorism, eftersom åtgärderna kan upplevas som riktade i första hand mot medborgarna själva.

2.8 Ingrepp i medborgarnas liv och förstärkta kontroller medför också en risk (vilket redan påpekats på bred front) för en betydande ökning av antalet kontroller riktade mot vissa "väl

synliga minoriteter", som i allt högre grad känner sig brännmärkta och upplever sig som offer för etnisk eller rasistisk diskriminering. Toleranströskeln är till stor del redan överskriden, vilket bidrar till ett visst mått av "radikalisering med ökat våld" i en situation som utmärks av konflikter och konfrontationer mellan polis- eller militärstyrkor och ungdomar i gettobetonade stadsområden, där man också kan konstatera förstörelse av byggnader och annan offentlig eller privat egendom.

2.9 "Radikalisering med ökat våld" anses vara en förelöpare till terrorism eller rent av en form av terrorism i sig. Om ovan nämnda våldsaktioner i städerna omfattas av det begreppet, kan det leda till en alltför bred definition av brott som terroristverksamhet, försök till terroristverksamhet eller medverkan till terroristverksamhet, genom att begreppet utvidgas till olika former av våld som trots sin allvarliga karaktär inte nödvändigtvis innefattar ett uppsåt att begå terroristbrott. Det sistnämnda gäller även om våldet i fråga medför betydande materiell skada och ibland allvarliga personskador.

2.10 Motivet bakom ett dåd eller försök till dåd är grundläggande för att man ska kunna klassificera det som ett terroristdåd.

2.11 Terroristnätverk har gjort sig påmind på senare tid, och är även i dag närvarande på vår kontinent. Det politiska våldet kan inte rättfärdigas i demokratiska länder där det är möjligt att bilda politiska partier och delta i regelrätta och rättvisa val på alla lokala och nationella nivåer – och i vårt fall även val till Europaparlamentet.

3. Allmänna överväganden

3.1 Även om det råder samförstånd kring definitionen av terrorism, kan vissa nya begrepp ställa till problem. Det gäller exempelvis "radikalisering med ökat våld", som av kommissionen definieras som "det fenomen som innebär att människor antar åsikter, synpunkter och idéer som skulle kunna leda till terroristhandlingar i enlighet med definitionen i artikel 1 i rambeslutet" från 2002.

3.2 Detta underströks i Burgess rapport till Europaparlamentet om det nya begreppet "radikalisering med ökat våld", som är kopplat till stöd och rekrytering för terrorism. Även där är uppsåtet den största utmaningen när det gäller att definiera "radikalisering med ökat våld" och förebyggande av detta. På samma sätt är radikalisering ofta en process som kan sträcka sig över en längre tid, t.ex. över flera år, vilket gör att det finns tid för dialog, utbildning, information och andra förebyggande åtgärder.

3.3 Terrorism är i och för sig en politisk företeelse med gamla anor, men i syfte att etablera baser och träningsläger använder man sig av globala kommunikationsmöjligheter, skatteparadis eller olika möjligheter som erbjuds av länder med svagt styre eller vars statsapparat har störtat samman. Ändå handlar det mer om en diffus struktur än om ett homogent och välstrukturerat internationellt nätverk.

3.4 Den nyaste dimensionen i terrorismens effekter hänger helt klart samman med medias globala direktrapportering. Det gör att attentat kan behandlas på ett detaljerat och väl synligt sätt: i bild och praktiskt taget i direktsändning – och med en genomslagskraft utan motstycke i historien. Men pressfriheten gör det omöjligt att bromsa denna ökade sensationsinriktning, som i hög grad de facto förstärker effekter som fruktan och osäkerhet bland civilbefolkningen i och med den publicitet som terroristattacker får.

3.5 Internet är en kommunikationskanal som utnyttjas för att sprida våldspräglade ideologier och rekrytera stöd och till och med kandidater till självmordsattacker. Det används också som ett sätt för förövarna av attentaten och deras ledare att kommunicera med varandra och sprida tekniska instruktioner för exempelvis hemtillverkning av bomber.

3.6 Men vid sidan av jakten på webbplatser som glorifierar terrorism blir det svårt att kontrollera kommunikationen mellan vissa grupper, mot bakgrund av den moderna kodningstekniken och de tekniska möjligheterna att dölja kodad skriftlig eller muntlig information.

3.7 Kommittén hyser också vissa tvivel när det gäller den förväntade effektiviteten i de förstärkta åtgärder som är på väg att antas i syfte att övervaka Internet och privatpersoners kommunikation.

3.8 Man kan också tillåta sig att betvivla att terroristernas rörlighet verkligen hindras av identitetskontroller, genomsökning av bagage och bilar vid gränsövergångar längs bilvägar samt vid flygplatser, hamnar – och mera sällan busstationer och järnvägsstationer, även om säkrare identitetshandlingar utgör ett bra motmedel mot falska sådana. Om dessa åtgärder i någon mån verkligen försvårar de kriminellas rörlighet, så komplicerar de också livet för alla medborgare och tenderar alltmer att bygga upp barriärer för enskilda personers rörelsefrihet. Det gäller framför allt om man även beaktar det ökade antalet videoövervakningssystem och privata säkerhetsvakter, samt de alltmer allmänt förekommande elektroniska passerkorten till offentliga och privata inrättningar, signalerna från mobiltelefoner och andra verktyg för att lokalisera privatpersoner i realtid. Men dessa åtgärder förmår inte sätta stopp för självmordsattacker. De skapar en känsla av polisstat om man inte vidtar demokratiska åtgärder för att visa att användningen av dessa teknikformer inte överskrider vad som krävs för att uppnå målsättningarna. Nationella organ för "övervakning av övervakarna" – samt en europeisk reflexionsgrupp på detta område och i fråga om dossierer om presumtiva terrorister – kan vara en lösning på problemet.

3.9 I princip försvåras inte medborgarnas dagliga liv av övervakning av illegala finansflöden, och en sådan gör det möjligt att övervaka olaglig verksamhet (människosmuggling, vapensmuggling, narkotikasmuggling ...) som möjliggör uppbyggnad av olagligt kapital. Detta skulle dels bidra till att försvåra insamling av pengar som går till terrorverksamhet, dels till att lära känna de miljöer där sådan verksamhet kan gro⁽¹⁾. Men det är

ytterst svårt att hindra kontantöverföringar, överföringar via ett system med betalningar till en mellanhand i ett annat land eller transaktioner som utförs eller bekräftas via krypterade brev eller meddelanden. Det är framför allt när det gäller insamling av pengar till välgörenhetsorganisationer eller andra hjälporganisationer med dolda förbindelser med terroristgrupper som övervakningsinsatser och utredningar kan visa sig effektiva. I ett klimat av allmän misstänksamhet som besvärar medborgarna och komplicerar verksamheten i deras organisationer – ibland till den grad att det utgör ett hinder för deras normala programverksamhet – bör man dock undvika att övervaka alla icke-statliga organisationer och att försvåra deras humanitära eller solidaritetsinriktade verksamhet och deras bidragsinsamlingar.

3.10 Informationsutbytet mellan polismyndigheter och underrättelsetjänster avser sådana särskilt känsliga uppgifter som foto, namn, adress, fingeravtryck, genetisk kod och viss organisationstillhörighet. Det råder dock fortfarande osäkerhet i fråga om en reell garanti för skydd av privatlivet mot fel i registrering eller bedömning av akter i Informationssystemet för viseringar (VIS), Schengens informationssystem (SIS), polisens register och andra register, och kring möjligheten för registrerade personer att få sina uppgifter korrigerade.

3.11 När allt kommer omkring utgörs EU-nivåns viktigaste bidrag av harmonisering, samarbete och erfarenhetsspridning. Det gäller att förbättra detta bidrag ytterligare och samtidigt undvika att uppmuntra att rader av rättsakter och särskilda åtgärder staplas på varandra i de fall då befintliga lagar och organ för bekämpning av storskalig brottslighet och ekonomisk brottslighet kan utvidgas till att innefatta bekämpning av terrorismen.

3.12 Det finns gott om belägg i litteraturen för att exceptionella situationer, även av svag eller medelhög intensitet, i allmänhet bidrar till en begränsning av medborgerliga friheter och till en urholkning av de garantier som rättsstaten utgör, till misstänksamhet mot utlänningar, legala och illegala invandrare samt asylsökande. Man kan lägga märke till detta i merparten av medlemsstaterna. En atmosfär präglad av rasism och främlingsfientlighet tenderar att breda ut sig, och det gäller att i ord och handling motsätta sig denna allt starkare tidvattenvåg.

3.13 De roller som spelas av medlemsstaterna, EU-institutionerna, Europol, Eurojust osv. är väl definierade, men i synnerhet samarbetets operativa karaktär vid underrättelsetjänsterna och i samband med utredningar måste ständigt förbättras.

3.14 Förebyggande av radikalt våld och terrorism förutsätter kunskap om de miljöer och ideologier som visat sig fungera som en gynnsam grogrund. På så vis kan man avfärda idéer som inte har kunnat bekräftas.

(1) EESK:s yttrande av den 11 maj 2005 om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt, inbegripet finansiering av terrorism", föredragande: John Simpson, (EUT C 267, 27.10.2005), punkterna 3.1.8 och 3.2.1.

3.15 Kampen kan endast bedrivas på lång sikt, eftersom det krävs att demokrati och respekt för de medborgerliga fri- och rättigheterna får eller återfår sitt fotfäste i svagare nationer eller i stater som inte har kontroll över hela sitt territorium samt i auktoritärt eller diktatoriskt styrda länder.

3.16 EESK anser att den i allmänhet diskreta verksamhet som bedrivs av underrättelsetjänsten och inom ramen för polisutredningar inte nödvändigtvis måste åtföljas av ett systematiskt politiskt hemlighetsmakeri gentemot medborgarna och deras företrädare på nationell nivå och EU-nivå. Information som främjar medborgardeltagande och demokratisk kontroll måste trots sitt sammanhang kunna utvinnas under rimliga former, i synnerhet i syfte att undvika varje form av urholkning av rättsstaten.

4. Det civila samhällets roll när det gäller att förebygga terrorism och radikaliserings som leder till våld

4.1 Det civila samhällets huvuduppgift

4.1.1 Det civila samhället är det främsta offret för internationell terrorism (antingen den härrör från gryende nationalism, instrumentalisering av religiös fundamentalism eller helt enkelt ser våldet som ett mål i sig). Mot det civila samhället vänder sig en terrorism som har intresse av kollektiva och urskillningslösa bestraffningar, och som vill uppnå ett allmänt terrorklimat och få staten att vika sig för dess krav. I linje med vad som sades i EESK:s yttrande om "Det civila samhällets deltagande i kampen mot den organiserade brottsligheten och terrorismen" (2) är civilsamhällets medverkan samtidigt ett mycket viktigt inslag i varje strategi för att bekämpa detta hot. Det gäller såväl mekanismer för att hantera terrorismens mest uppenbara effekter som dess underliggande orsaker. Man får heller inte glömma bort det avgörande arbete som utförs av det civila samhället när det gäller att ta hand om terrorismens offer.

4.1.2 Framför allt på områden som säkerhet, försvar, rättsliga frågor och finansiering spelar regeringarna och EU-institutionerna en ledande roll i kampen mot de mest uppenbara symtomen och effekterna i anslutning till det hot som terrorismen utgör (genom att förebygga terrordåd; övervaka och nysta upp terroristgrupper; häkta, åtala och döma de ansvariga; blockera deras finansieringskanaler osv.). Men det civila samhället har också en mycket viktig uppgift på det området i följande avseenden:

4.1.2.1 Att aktivt vaka över att kampen mot terrorismen aldrig överskrider gränserna för vad som utmärker en rättstat, och se till att man upprätthåller respekten för de mänskliga rättigheter, värderingar, principer och friheter som kännetecknar ett öppet och demokratiskt samhälle.

4.1.2.2 Att samarbeta med EU-organ och nationella myndigheter på alla nivåer i en strävan efter att identifiera verksamheter och aktörer som ingår i terrornätverk (särskilt betydelsefullt i det avseendet är det arbete som utförs av finansinstitut och telekommunikationsföretag). Detta samarbete måste bygga på ett ömsesidigt åtagande från alla parter att dela information, kapacitet och arbetsinsatser till främja för det gemensamma målet att besegra terrorismen.

4.1.2.3 Att etablera kanaler för dialog med ledare och sociala aktörer i terroristgruppernas referenssamhällen för att lättare

(2) EESK:s förberedande yttrande av den 13 september 2006 om "Det civila samhällets deltagande i kampen mot den organiserade brottsligheten och terrorismen", föredragande: José Isaías Rodríguez García-Caro, Luis Miguel Pariza Castaños och Miguel Angel Cabra de Luna (EUT C 318, 23.12.2006), punkt 13.

kunna göra en gemensam satsning på att kritisera och avlegitimerade våldspräglade handlingar och retorik.

4.1.2.4 Att utbyta erfarenheter och metoder mellan olika sociala aktörer och myndigheter på nationell nivå och EU-nivå för att kunna isolera och kontrollera individer och grupper som riskerar att hamna i utanförskap och i radikalism som leder till våld. Detta måste hela tiden ske med full uppmärksamhet på att garantera grundläggande fri- och rättigheter och med största möjliga respekt för rättsstatens normer.

4.1.2.5 Att bidra med sitt synsätt (på integrationsprocesser och på de viktigaste gruppernas visioner, attityder och funktionssätt) i utbildningsprogram för sådan personal inom polisen, säkerhetstjänsten och underrättelsetjänsten som måste dra det tyngsta lasset i kampen mot hotet från terrorismen.

4.1.2.6 Att sätta igång pilotprojekt som koncentrerar insatserna på de platser som löper störst risk att bli en grogrund för missnöje, radikaliserings och rekrytering (fängelser, platser för religionsutövning, skolor, förstäder, telefon- och telekommunikationsinrättningar osv.) med inriktning på att undvika utslagning, radikaliserings och demonisering av individer eller grupper på grund av social klasstillhörighet, kön, etnisk tillhörighet eller religion.

4.2 Integration som förebyggande arbetssätt – konkreta förslag

4.2.1 Det civila samhällets har i alla händelser sin nyckeluppgift i uppmärksamheten på de underliggande orsaker som utgör en grogrund för terroristiskt våld. Även om ingen av de tänkbara orsaker som har identifierats i det här sammanhanget kan rättfärdiga någon form av våld, går det absolut att förklara många av terrorismens avarter som en slutpunkt i missnöjes-, radikaliserings- och rekryteringsprocesser som härrör från ojämlikhet mellan olika grupper inom samma geografiska område, från utanförskap och diskriminering (i socialt, politiskt eller ekonomiskt hänseende) och från dubbla måttstockar när det gäller att döma olika aktörers gärningar. Integration står följaktligen i centrum för varje strategi med bred räckvidd. Och dessa strategier måste – med företrädesvis preventiv inriktning – sträva efter följande:

4.2.2 Att stärka vissa (formella och informella) utbildningssystem som är inriktade på att få bukt med negativa stereotyper och främja tolerans och samsyn mellan olika samhällsgrupper på basis av gemensamma värderingar, med de mänskliga rättigheterna som viktigaste referensgrund (detta kräver bland annat att man ser över de nuvarande skolbokstexterna i syfte att formulera om konfrontationsinriktade stereotyper och göra dem till redskap för tolerans och mångkulturell pedagogik).

4.2.3 Att nå fram till överenskommelser (inklusive uppförandekoder) mellan olika kommunikationsmedia för att undvika att lämna utrymme för sådana kommunikationsmedia och strategier som kan ge näring åt utanförskap, rasism och främlingsfientlighet: Med utgångspunkt i en otvetydig respekt för press- och yttrandefriheten är det värdefullt att främja medieprodukter och arbetssätt som kan sprida de värderingar som man delat under historiens lopp och de fördelar som det mångkulturella arvet erbjuder i en globaliserad värld.

4.2.4 Att med hjälp av offentliga kampanjer sprida integrationsinriktade budskap och synsätt som hjälper till att belysa och byta ut sådana felaktiga begrepp (islamisk terrorism mot internationell terrorism, assimilering mot integration) och inadekvata föreställningar (invandrare mot medborgare) som förstärker tendenser till uppdelning och konfrontation.

4.2.5 Att bidra till ökad medvetenhet om vikten av att betrakta de mänskliga rättigheterna som den viktigaste basen för samlevnad mellan olika grupper i ett mångkulturellt samhälle: I linje med detta måste det civila samhället fungera som en viktig drivande kraft när det gäller att skapa ett samhälle vars samtliga medlemmar har samma rättigheter (sociala, politiska och ekonomiska) och skyldigheter.

4.2.6 Att främja skapandet av sociala plattformar som omfattar aktörer från olika samhällsgrupper i alla landsdelar och som engagerar sig för att sätta igång olika integrationsmekanismer och mekanismer för fredlig konfliktlösning.

4.2.7 Att identifiera och stärka ledare och organisationer som företräder andra samhällsgrupper inom EU:s territorium i deras roll som samtalspartner när det gäller att närma sig personer från andra kulturer – allt med en övergripande inriktning på dialog och samarbete i syfte att eliminera orsaker till missnöje och radikaliserings hos vissa samhällsgruppsmedlemmar.

4.2.8 Att utveckla särskilda program som syftar till att avradikalisera potentiella anhängare av idéer och verksamheter med terroristisk anknytning på gängse rekryteringsplatser (fängelser, platser för religionsutövning m.m.). Programmen bör vara inriktade på social integration och skapande av arbetstillfällen.

4.2.9 Att i det avseendet fokusera på decentraliserat samarbete, såväl på nationell nivå som på EU-nivå (och utnyttja befintliga ramar såsom partnerskapet mellan Europa och Medelhavsområdet, den europeiska grannskapspolitiken eller samarbetsramen med AVS-länderna). Detta innebär att man för att utnyttja den enorma potentialen i medlemsstaternas och EU:s politik för samarbete och utveckling bör inleda samarbetsprojekt på fältet med aktörer som öppet tar avstånd från våldsmetoder, även om de utsetts på religiös eller nationalistisk grund.

4.2.10 Att inom EU och i anslutning till förbindelser med länder utanför EU avsevärt utöka antalet program för utbyte mellan utbildare, elever, journalister, företagare, organisationer, fackliga organisationer, försvarare av mänskliga rättigheter, medlemmar i icke-statliga organisationer osv. och även utöka budgeten för programmen. Allt detta måste ske med särskild uppmärksamhet på behovet av att förbättra jämställdheten mellan könen. Personliga bekantskaper och utbyte av erfarenheter och visioner är prioriterade metoder för att montera ned negativa stereotyper och bygga en gemensam framtid i ett århundrade som med säkerhet kommer att ha en mångkulturell prägel. ⁽³⁾ I linje med detta är det i högsta grad rekommendabelt

⁽³⁾ EESK:s yttrande av den 20 april 2006 om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om Europeiska året för interkulturell dialog (2008)", föredragande: Agnes Cser (EUT C 185, 8.8.2006).

att utnyttja och förstärka EESK:s särdrag, för att – via kommitténs öppna kanaler för kontakt och samarbete med organ utanför EU – utforska nya spår för arbetet i syfte att undvika radikaliserings av vissa individer eller grupper.

4.2.11 Att främja uppkomst och konsolidering av plattformar för (den inhemska och den invandrade) befolkningens aktiva medverkan på en bred bas av medborgarrepresentation, i stället för plattformar med nationalistisk eller religiös profil.

4.2.12 Att driva på forskningsarbetet i specialiserade forskningscentrum och forskningsinstitut, både inom EU och i samarbete med institut i länder av särskilt intresse i det här sammanhanget. Mest relevant är stödet till projekt som syftar till att bättre lära känna de processer som kan leda till missnöje, rekrytering och våldsbägen radikaliserings samt de ömsesidiga relationerna mellan de olika variabler som spelar in.

4.3 Uppmärksamhet på offren

4.3.1 Sist men inte minst måste uppmärksamhet på de direkta offren för terroråd betraktas som en grundläggande beståndsdel i en global strategi där det civila samhället själv spelar en viktig roll i kampen mot hotet från terrorismen. I syfte att undvika att offren ska falla i glömska och marginaliseras blir följande prioriteringar viktiga:

4.3.2 Att kämpa för att offren ska tillerkännas alla sina rättigheter fullt ut (inbegripet vederbörlig ekonomisk ersättning) i egenskap av skadelidande vid alla typer av terrorverksamhet, både inom det egna landets territorium och på annat håll.

4.3.3 Att utveckla sociala stödmekanismer (av fysisk, psykologisk eller ekonomisk art) för att hjälpa de drabbade att komma över sina trauman och undvika demoniserande eller öppet rasistiska eller främlingsfientliga uttalanden.

4.3.4 Att mobilisera politisk vilja från de nationella regeringarnas och EU:s sida att i samförstånd lägga grunden för erkänsla för de drabbade och för assistans och skydd i deras dagliga liv.

4.4 Enskilda personer som främsta aktörer för säkerhet och prevention: kompletterande strategier

4.4.1 Om man utgår ifrån att enskilda personer är den främsta tillgången för alla stater – och för EU som helhet, blir följande åtgärder tillrädliga med avseende på fredsskapande uppgifter och förebyggande av konflikter:

4.4.2 Att utforma multidimensionella strategier och insatser för att garantera en värdig nivå av välbefinnande och säkerhet för dem som lever i samma geografiska område och för deras grannar. Om man främjar deras utveckling och säkerhet garanterar man samtidigt sin egen utveckling och säkerhet.

4.4.3 Att minska och slutligen eliminera ojämlikhet mellan olika grupper och mellan länder som det viktigaste sättet att främja allas säkerhet. Den gemensamma grunden för samlevnad mellan grupper och för en försvagning av terroristhotet utgörs återigen av en strikt respekt för mänskliga rättigheter och en konsolidering av den demokratiska miljön, samtidigt som fri religionsutövning skild från statliga angelägenheter säkerställs. Detta innebär också ett avståndstagande från sociala miljöer som befinner sig i lagens utmarker (med juridiska krumbukter eller gettobildningar baserade på sedvanor som är oacceptabla ur den synvinkeln).

4.4.4 Att inse att säkerheten inte får upprätthållas på bekostnad av friheten eller av en inskränkning av de rättigheter som utmärker ett öppet demokratiskt samhälle – och inte heller med hjälp av sådana metoder för bekämpning av terrorism som liknar dem som används av terroristerna själva.

4.4.5 Att inse att den av nödvändighet breda, tvärvetenskapliga och multidimensionella inriktning som kampen mot terrorismen kräver bara kan bära frukt om man kan räkna med en tillräcklig egen budget – och under förutsättning att nationella insatser och insatser på EU-nivå kompletterar varandra.

4.5 Offentlig-privata partnerskap

4.5.1 Hotet från terrorismen är diffust, permanent och globalt. Det finns ingen som inte löper risk att drabbas av dess konsekvenser, och dess profil och utvecklingslinjer förändras hela tiden. Detta – tillsammans med uppfattningen att man ännu inte har lyckats utforma en adekvat strategi för att bemöta terrorismen – gör det nödvändigt att ständigt ompröva analyserna, utvärderingarna och de metoder som används för att bekämpa den. Det handlar om ett arbete som inbegriper alla,

såväl regeringarna och EU-institutionerna som det civila samhället i dess helhet. I detta arbete måste man per definition också utforska de möjligheter som offentlig-privata partnerskap erbjuder till fromma för ett gemensamt mål, nämligen allas välbefinnande och säkerhet (*). Följande faktorer bör i första hand nämnas som bas för denna satsning:

4.5.2 Behovet av att utarbeta en ordlista med termer som gör det möjligt att både i diskussioner och på operativ nivå enas om ett antal begrepp till vägledning för det arbete som ska utföras av alla aktörer och andra berörda parter.

4.5.3 Den demokratiska kontrollen av strategin för kampen mot terrorismen på alla nivåer och i alla former.

4.5.4 Medvetenheten om vikten av medlemsstaternas utrikespolitik, av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP), av den gemensamma europeiska säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) på EU-nivå samt av nationell politik och EU-politik för samarbete och utveckling när det gäller att förebygga terrorism och avradikalisera potentiella terrorister.

4.5.5 Det absolut nödvändiga i att få till stånd en tillräcklig och långsiktig tilldelning av budgetmedel för alla program och åtgärder som nämns i det här yttrandet.

4.5.6 Behovet av att öppna eller upprätthålla kanaler för dialog och samarbete med organisationer och andra aktörer med social, politisk och ekonomisk profil, både innanför och utanför EU:s gränser, i vetskap om det omöjliga i att på egen hand nå framgång i kampen mot detta hot samt om fördelarna med samordnade ansträngningar för att utforma visioner och strategier för konsekventa och långsiktiga insatser.

Bryssel den 22 april 2008.

Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande
Dimitris DIMITRIADIS

(*) I linje med EESK:s förberedande yttrande av den 13 september 2006 om "Det civila samhällets deltagande i kampen mot den organiserade brottsligheten och terrorismen", föredragande: José Isaiás Rodríguez García Caro, Luis Miguel Pariza Castaños och Miguel Angel Cabra de Luna (EUT C 318, 23.12.2006), punkt 13.